

Europejski Rzecznik
Praw Obywatelskich

Tłumaczenie tej strony zostało wygenerowane za pomocą tłumaczenia maszynowego [Link]. Tłumaczenia maszynowe mogą zawierać błędy potencjalnie zmniejszające zrozumiałość i dokładność; Rzecznik Praw Obywatelskich nie ponosi odpowiedzialności za jakiegokolwiek rozbieżności. Aby uzyskać najbardziej wiarygodne informacje i pewność prawną, należy zapoznać się z następującymi informacjami wersja źródłowa na angielski, do której odnośnik znajduje się powyżej. Więcej informacji można znaleźć w naszej [polityce językowej i tłumaczeniowej](#) [Link].

Decyzji w sprawie 747/2016/PL dotyczącej stosowania wartości progowej zagrożenia toksykologicznego przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności

Decyzja

Sprawa 747/2016/PL - Otwarta 29/08/2016 - Decyzja z 17/12/2018 - Instytucja, której sprawa dotyczy Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (Nie stwierdzono niewłaściwego administrowania) |

Sprawa dotyczyła sposobu, w jaki Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) stosuje wartość progową zagrożenia toksykologicznego (TTC). Wartość progowa zagrożenia toksykologicznego (TTC) to narzędzie oceny ryzyka oparte na zasadzie, zgodnie z którą istnieją poziomy narażenia, poniżej których substancje chemiczne nie stanowią poważnego zagrożenia dla zdrowia ludzi.

W 2014 r. EFSA i Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) były gospodarzami warsztatów specjalistycznych ukierunkowanych na przegląd wiedzy naukowej stanowiącej podstawę koncepcji TTC. Wnioski wysunięte podczas warsztatów były przedmiotem konsultacji publicznych i zostały opublikowane w marcu 2016 r.

Skarżący, organizacja pozarządowa, zakwestionował użycie koncepcji TTC przez EFSA, uznając, że nie odzwierciedla ona aktualnych dowodów naukowych. Skarżący stwierdził również, że w przypadku wielu ekspertów uczestniczących w warsztatach wystąpił konflikt interesów.

Urząd Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich nie jest organem naukowym i nie może wyrażać opinii na temat zalet konkretnego narzędzia oceny ryzyka, takiego jak TTC. Na podstawie przeglądu przeprowadzonego w ramach tej sprawy Rzecznik uznała wyjaśnienia EFSA dotyczące stosowania TTC za zasadne.

Biorąc pod uwagę ekspertów uczestniczących w przedmiotowych warsztatach, Rzecznik stwierdziła, że w tym szczególnym przypadku EFSA nie miał obowiązku sprawdzenia ich pod kątem konfliktu interesów, ponieważ w tym przypadku rozsądnie było polegać na wcześniejszej kontroli tych ekspertów przeprowadzonej przez WHO.

Rzecznik stwierdziła, że Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności nie dopuścił się niewłaściwego administrowania.

Rzecznik zasugerowała jednak, aby EFSA dopilnował, by eksperci uczestniczący w konferencjach lub spotkaniach byli wolni od konfliktów interesów, w przypadku gdy konferencja lub spotkanie – jak w przedmiotowej sprawie – są organizowane w celu wsparcia procesu decyzyjnego EFSA lub mogą być za takie postrzegane.

Kontekst skargi

1. Skarżący PAN Europe jest siecią organizacji społeczeństwa obywatelskiego, której celem jest znaczne ograniczenie stosowania pestycydów w całej Europie.

2. Próg troski toksykologicznej (TTC) jest narzędziem oceny ryzyka opartym na zasadzie, że istnieją poziomy narażenia, poniżej których chemikalia nie stanowią istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Narzędzie to umożliwia organom regulacyjnym ocenę ryzyka stwarzanego przez substancje w oparciu o ich strukturę chemiczną, szacowane narażenie na nie oraz porównanie ze znanymi substancjami chemicznymi.

3. Według jego zwolenników stosowanie TTC (a) eliminuje potrzebę szeroko zakrojonych badań toksyczności, gdy spożycie przez ludzi substancji chemicznej jest poniżej progu, b) koncentruje się na tych substancjach stwarzających większe potencjalne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego oraz c) pomaga ograniczyć badania na zwierzętach.

4. W 2012 r. EFSA wydał opinię naukową w sprawie „Wykorzystywanie możliwości udzielania porad na temat możliwych zagrożeń dla zdrowia ludzkiego w oparciu o koncepcję progu troski toksykologicznej (TTC)” [1]. Komitet Naukowy EFSA stwierdził w tej opinii, że podejście TTC można zalecić jako użyteczne **narzędzie kontroli**, zarówno przy ustalaniu priorytetów, jak i w celu podjęcia decyzji, czy w danym przypadku potrzebne są dalsze dane.

5. W grudniu 2014 r. EFSA i Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) zorganizowały warsztaty eksperckie w celu dokonania przeglądu nauki leżącej u podstaw koncepcji TTC (zwane dalej „warsztatami”). Eksperti biorący udział w warsztatach zostali wybrani na zaproszenie ekspertów **zorganizowane przez WHO**. Po warsztatach EFSA przeprowadził konsultacje społeczne na temat sformułowanych wniosków i zaleceń.

6. W marcu 2016 r. EFSA i WHO opublikowały „Review of the Threshold of Toxicological Concern (TTC) approach and development of new TTC Decision tree” („Sprawozdanie”). W

sprawozdaniu stwierdzono, że TTC jest ważnym narzędziem badań przesiewowych, które jest adekwatne do celu i opiera się na naukowych zasadach oceny ryzyka. Komisja wydała zalecenia mające na celu poprawę i rozszerzenie stosowania koncepcji TTC.

7. W dniu 25 marca 2016 r. skarżący skierował do EFSA pismo skarżące się na stosowanie przez EFSA TTC. W tym kontekście zakwestionowała niezależność ekspertów biorących udział w warsztatach. Wskazała ona również, że jej wkład w konsultacje publiczne został pominięty. Skarżący zwrócił się o wycofanie sprawozdania z 2016 r. i przeprowadzenie niezależnego przeglądu TTC.

8. W odpowiedzi z dnia 27 kwietnia 2016 r. EFSA zauważył, że w sprawozdaniu po prostu podsumowano dyskusje, które miały miejsce podczas warsztatów TTC. W związku z tym EFSA nie mógł „cofnąć” swojej treści. Jeśli chodzi o niezależność ekspertów, EFSA zauważył, że kontrola ich deklaracji o braku konfliktu interesów została przeprowadzona przez WHO zgodnie z zasadami tej organizacji. Jeśli chodzi o odpowiedzi skarżącego na konsultacje publiczne, EFSA stwierdził, że nie są one objęte zakresem jej stosowania. Ponadto EFSA wyjaśniła, że wykorzystuje TTC w odpowiedzi na krytykę TTC wyrażoną przez skarżącego.

9. Niezadowolony z odpowiedzi EFSA skarżący zwrócił się do Rzecznika Praw Obywatelskich.

Dochodzenie

10. Rzecznik Praw Obywatelskich wszczął dochodzenie w sprawie następujących aspektów skargi:

- 1) EFSA nie powinien już stosować podejścia TTC.
- 2) EFSA nie zagwarantowała niezależności ekspertów dokonujących przeglądu TTC.

11. Rzecznik otrzymał odpowiedź EFSA w sprawie skargi, a następnie uwagi skarżącego dotyczące odpowiedzi EFSA. Zespół dochodzeniowy Rzecznika Praw Obywatelskich spotkał się również z zespołem EFSA odpowiedzialnym za tę sprawę. Po tym spotkaniu Rzecznik otrzymał kolejną odpowiedź od EFSA oraz uwagi skarżącego.

Stosowanie przez EFSA podejścia TTC

Argumenty przedstawione Rzecznikowi Praw Obywatelskich

12. Skarżący twierdził, że stosowanie przez EFSA podejścia TTC nie uwzględnia aktualnej wiedzy naukowej i narusza podstawową zasadę EFSA mającą na celu przyczynienie się do wysokiego poziomu ochrony życia i zdrowia ludzkiego.

13. Skarżący twierdził również, że ustalenie progu toksyczności jest decyzją w zakresie zarządzania ryzykiem, która nie powinna być podejmowana przez organ oceny ryzyka, taki jak

EFSA, lecz przez Stały Komitet Komisji Europejskiej. W związku z tym, korzystając z narzędzia TTC, EFSA działa poza zakresem swoich kompetencji.

14. W swojej odpowiedzi EFSA zauważył, że TTC jest narzędziem oceny ryzyka stosowanym od dziesięcioleci przez szereg naukowych organów oceny ryzyka, w tym byłego Komitetu Naukowego Komisji ds. Żywności i Europejskiej Agencji Leków.

15. EFSA zauważył, że ustalanie wartości progowych lub określanie czynników bezpieczeństwa [2] nie jest specyficzne dla podejścia TTC, lecz nieodłącznie związane z dziedziną oceny ryzyka toksykologicznego. Wybór i zastosowanie czynników bezpieczeństwa nie jest decyzją dotyczącą zarządzania ryzykiem, ale kwestią naukową. W związku z tym przy określaniu czynników bezpieczeństwa EFSA nie wykracza poza swoje kompetencje.

16. EFSA zauważyła, że obecnie stosuje podejście TTC jako narzędzie kontroli przesiewowej lub w odniesieniu do substancji, na których brakuje danych toksykologicznych, i jest prawnie zobowiązany do stosowania tej metody lub porównywalnych metod.

17. EFSA stwierdził, że ma instytucjonalny i naukowy obowiązek aktualizowania i zgodności stosowania metody TTC z najnowszymi ustaleniami naukowymi. W tym celu Komisja dokona przeglądu opinii sporządzonej przez Komitet Naukowy EFSA i w razie potrzeby zaktualizuje ją.

18. W swojej odpowiedzi skarżący powtórzył swoje wcześniejsze argumenty i dodał, że oświadczenia i praktyka EFSA są różne. Chociaż EFSA twierdzi, że TTC jest narzędziem służącym do ustalania priorytetów, EFSA wykorzystuje go na przykład do określenia ryzyka niektórych substancji [3] w wodach podziemnych. Dla skarżącego zastosowanie TTC w odniesieniu do tych substancji stanowi decyzję w sprawie zarządzania ryzykiem.

Ocena Rzecznika Praw Obywatelskich

19. Urząd Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich nie jest organem naukowym i nie posiada wiedzy fachowej umożliwiającej ocenę zasadności opinii naukowych wydawanych przez wyspecjalizowane komitety [4] .

20. Stosowanie podejścia opartego na TTC przez EFSA jest zgodne z zaleceniem Komitetu Naukowego z 2012 r., w którym stwierdzono, że TTC może być przydatne dla EFSA jako „narzędzie sprawdzające albo przy ustalaniu priorytetów, albo przy podejmowaniu decyzji, czy narażenie na działanie substancji jest na tyle niskie, że prawdopodobieństwo wystąpienia niekorzystnych skutków dla zdrowia jest niskie i że dalsze dane nie są konieczne” .

21. W swojej opinii naukowej w tej sprawie Komitet Naukowy EFSA stwierdził, że przeanalizował on opublikowaną literaturę dotyczącą podejścia TTC i przeanalizował bazy danych stanowiące podstawę TTC [5] . Na podstawie tej analizy Komitet Naukowy stwierdził, że wartości TTC są odpowiednio poparte danymi naukowymi [6] .

22. W odpowiedzi na tę skargę EFSA podkreśliła, że jest prawnie zobowiązana do aktualizacji metody TTC, a tym samym do dokonania przeglądu opinii komitetu naukowego i w razie potrzeby do dostosowania jej stosowania.

23. Jak wspomniano powyżej, Rzecznik nie posiada wiedzy fachowej pozwalającej ocenić, czy przeprowadzona przez EFSA analiza naukowa dowodów pochodzących z 2012 r. była prawidłowa i czy bieżące monitorowanie najnowszych osiągnięć naukowych dotyczących TTC jest odpowiednie.

24. Rzecznik zauważa, że EFSA podjął decyzję o zastosowaniu podejścia TTC w 2012 r. w oparciu o obszerną i aktualną wiedzę naukową. EFSA zamierza dokonać przeglądu tej decyzji za każdym razem, gdy wymagają tego nowe dowody naukowe i ustalenia.

25. W świetle powyższego i nie biorąc pod uwagę zasadności ocen naukowych EFSA, Rzecznik stwierdza, że argument skarżącego, zgodnie z którym stosowanie TTC nie uwzględnia aktualnej wiedzy naukowej, jest błędny.

26. Skarżący uważa również, że podejście TTC stanowi zarządzanie ryzykiem, a nie działanie związane z oceną ryzyka. Rzecznik zauważa, że w rozporządzeniu ustanawiającym EFSA [7] zdefiniowano ocenę ryzyka jako obejmującą cztery etapy, a mianowicie „*identyfikację zagrożeń, charakterystykę zagrożeń, ocenę narażenia i charakterystykę ryzyka*” [8]. Zgodnie z tym rozporządzeniem „*zarządzanie ryzykiem jest procesem, odrębnym od oceny ryzyka, polegającym na wążeniu alternatyw w porozumieniu z zainteresowanymi stronami, z uwzględnieniem oceny ryzyka i innych uzasadnionych czynników oraz, w razie potrzeby, wyborze odpowiednich wariantów zapobiegania i kontroli*” [9]. Innymi słowy, osoby oceniające ryzyko udzielają porad opartych na analizie naukowej, a osoby zarządzające ryzykiem wykorzystują te porady jako podstawę do podejmowania decyzji.

27. EFSA opisał TTC jako narzędzie kontroli i ustalania priorytetów w odniesieniu do oceny bezpieczeństwa chemikaliów, gdy dane dotyczące zagrożeń są niekompletne lub brakuje. EFSA stwierdził również, że wykorzystuje TTC do wyciągnięcia wniosków dotyczących bezpieczeństwa toksykologicznego w odniesieniu do substancji, w odniesieniu do których brakuje konkretnych danych, i w przypadku gdy prawodawca wyraźnie zwrócił się do Urzędu o zastosowanie tej metody lub porównywalnych metod. Rzecznik Praw Obywatelskich uważa, że te zastosowania TTC wchodzą w zakres definicji oceny ryzyka.

28. Skarżący twierdzi, że EFSA wykracza poza zakres swojego mandatu, wykorzystując TTC nie tylko jako narzędzie kontroli, ale także w celu określenia ryzyka stwarzanego przez odpowiednie substancje w wodach gruntowych.

29. Rzecznik zauważa, że stosowanie podejścia TTC w odniesieniu do tych substancji jest zalecane w wytycznych Komisji Europejskiej [10]. W związku z tym, ustalając próg dla metabolitów pestycydów w wodach gruntowych, EFSA stosuje [11] wytyczne Komisji i działa jako osoba oceniająca ryzyko, a nie zarządzająca ryzykiem. W związku z tym Rzecznik Praw Obywatelskich nie stwierdził, że EFSA wykracza poza swój mandat przy stosowaniu TTC w

odniesieniu do tych substancji.

30. W związku z powyższym Rzecznik nie stwierdza niewłaściwego administrowania w związku ze stosowaniem przez EFSA podejścia TTC.

Niezależność ekspertów dokonujących przeglądu TTC

Argumenty przedstawione Rzecznikowi Praw Obywatelskich

31. Skarżący twierdzi, że EFSA nie zapewniła niezależności ekspertów, którzy uczestniczyli w warsztatach oceniających TTC. W szczególności, nie przeprowadzając kontroli ekspertów pod kątem konfliktu interesów, EFSA nie przestrzegała własnych zasad dotyczących deklaracji o braku konfliktu interesów. Zdaniem skarżącego większość ekspertów, którzy brali udział w tych warsztatach, była sprzeczna, ponieważ w przeszłości uważali podejście TTC za podejście naukowo uzasadnione lub miało powiązania z przemysłem.

32. Skarżący zauważył również, że chociaż EFSA twierdził, że zdarzenie to niekoniecznie doprowadzi do rewizji decyzji Komitetu Naukowego z 2012 r., EFSA stwierdził w komunikacie prasowym, że zamierza włączyć zalecenia zawarte w sprawozdaniu z wydarzenia do swojej oceny ryzyka.

33. W odpowiedzi EFSA stwierdził, że jego przepisy dotyczące deklaracji zgodności nie mają zastosowania do publicznych konferencji i posiedzeń, lecz jedynie do posiedzeń jego instytucjonalnych grup naukowych [12]. Powodem jest to, że opinie naukowe tych organów **są częścią procesu decyzyjnego EFSA**. Kontrola opinii ekspertów naukowych, którzy uczestniczyli w tych warsztatach, wykraczałaby poza to, co jest wymagane w jego wewnętrznych przepisach prawnych i co jest „zgodne z oczekiwaniami społecznymi” dotyczącymi niezależności **procesów regulacyjnych EFSA**.

34. EFSA podkreślił, że sprawozdanie, sporządzone w celu odzwierciedlenia dyskusji podczas tego wydarzenia, nie stanowi **opinii EFSA** (lub WHO) w tej sprawie, ale raczej opinie ekspertów obecnych na posiedzeniu. EFSA dodał, że gdyby dokonał przeglądu swojej opinii naukowej z 2012 r. na temat TTC, w pełni zastosowałby swoją politykę niezależności i zasady dotyczące deklaracji wyników do wszystkich ekspertów uczestniczących w tej rewizji.

35. Jeśli chodzi o ekspertów wybranych na warsztaty, EFSA zauważył, że są oni zobowiązani do przedłożenia deklaracji, która została zbadana przez WHO zgodnie z jej zasadami. Proces ten został opublikowany na stronie internetowej WHO przed rozpoczęciem warsztatów.

36. Jeśli chodzi o odpowiedź skarżącego na konsultacje publiczne, EFSA zauważyła, że nie wchodzi ona w zakres konsultacji.

Ocena Rzecznika Praw Obywatelskich

37. Warsztaty, zorganizowane wspólnie przez EFSA i WHO, zgromadziły grupę trzydziestu trzech ekspertów naukowych. WHO przeprowadziła zaproszenie do udziału w naborach ekspertów i przeglądy ich opinii. EFSA nie przeprowadziła własnej oceny, uznając, że nie była do tego prawnie zobowiązana.

38. Rzecznik zauważa, że polityka EFSA w zakresie niezależności [13] i zasady dotyczące deklaracji o braku konfliktu interesów [14], obowiązujące w czasie trwania warsztatów, wymagały od EFSA sprawdzenia **wyłącznie deklaracji zgodności ekspertów z jego grup naukowych**, ponieważ uczestniczą oni w procesie decyzyjnym EFSA. W związku z tym, zgodnie ze swoimi przepisami wewnętrznymi, EFSA nie był zobowiązany do przeprowadzenia tego zadania w odniesieniu do konferencji i spotkań, takich jak rozpatrywane w niniejszej sprawie.

39. Rzecznik zauważa jednak, że WHO sprawdza ekspertów podczas organizowania takich konferencji lub spotkań. W związku z tym prawdopodobnie dobrą praktyką jest sprawdzanie ekspertów pod kątem konfliktów interesów podczas organizowania przez EFSA spotkania lub konferencji w celu informowania o procesie decyzyjnym. Podobnie, jeżeli posiedzenie lub konferencja można racjonalnie uznać za zorganizowane w tym celu, należy przeprowadzić kontrolę przesiewową.

40. W tym przypadku eksperci, którzy wzięli udział, przeszli w rzeczywistości proces przesiewowy przeprowadzony przez WHO zgodnie z jej własnymi zasadami dotyczącymi deklaracji wyników. WHO zidentyfikowała pięciu ekspertów, którzy mieli konflikty interesów. Eksperci ci zostali wykluczeni ze spotkania w ostatnim dniu warsztatów, kiedy warsztaty uzgodniły swoje wnioski i zalecenia.

41. W aktach sprawy nie ma nic, co mogłoby sugerować, że EFSA powinien był kwestionować jakość lub integralność przeprowadzanej przez WHO kontroli ekspertów. Jeśli chodzi o przywołany przez skarżącego konflikt interesów, fakt, że przed warsztatem eksperci wyrazili opinie naukowe w omawianych kwestiach, nie wystarczy, aby podważyć ich niezależność lub domniemywać, że mają oni interes w podejściu TTC.

42. Skarżący nie przedstawił żadnych konkretnych dowodów na poparcie rzekomych powiązań tych ekspertów z przemysłem.

43. Rzecznik stwierdza zatem, że nie doszło do niewłaściwego administrowania przez EFSA.

44. Rzecznik zauważa, że w toku tego dochodzenia i po rozmowach z jej zespołem dochodzeniowym EFSA dokonała przeglądu swojej polityki w zakresie niezależności i opublikowała nowe przepisy dotyczące konfliktów interesów [15]. Przepisy te nie dotyczą kwestii poruszonych w niniejszej skardze, a mianowicie nie wymagają przeprowadzania kontroli ekspertów, którzy biorą udział w konferencjach lub spotkaniach organizowanych przez EFSA lub wspólnie z innymi podmiotami w celu poinformowania o procesie decyzyjnym [16].

45. Rzecznik uważa, że EFSA powinien jeszcze bardziej wzmocnić swoje procedury. W

szczegółności EFSA powinien w miarę możliwości zadbać o to, by opinie ekspertów biorących udział w konferencjach lub spotkaniach organizowanych w celu informowania o procesie decyzyjnym EFSA były sprawdzane. Rzecznik Praw Obywatelskich przedstawi poniżej sugestię dotyczącą poprawy.

Wnioski

Na podstawie dochodzenia Rzecznik zamyka tę sprawę z następującym wnioskiem :

Nie doszło do niewłaściwego administrowania przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności.

Sugestia poprawy

Rzecznik Praw Obywatelskich sugeruje, aby Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności zadbał o to, aby eksperci uczestniczący w konferencjach lub spotkaniach nie mieli konfliktu interesów, w przypadku gdy konferencja lub spotkanie – takie jak to, o którym mowa – są organizowane w celu informowania o procesie decyzyjnym EFSA lub mogą być postrzegane jako takie.

Skarżący i EFSA zostaną poinformowani o tej decyzji.

Emily O'Reilly

Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich

Strasburg, 17 grudnia 2018 r.

[1] Komitet Naukowy EFSA; Opinia naukowa w sprawie możliwości udzielania porad na temat możliwych zagrożeń dla zdrowia ludzkiego w oparciu o koncepcję progu troski toksycznej (TTC). Dziennik EFSA 2012;10(7). Dostępne pod adresem: <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/j.efsa.2012.2750>

[2] Współczynnik bezpieczeństwa to stosunek uzyskany z badań toksykologicznych i stosowany do przewidywania bezpiecznego poziomu lub dawki narażenia ludzi.

[3] EFSA stosuje TTC w odniesieniu do metabolitów pestycydów w wodach gruntowych.

Metabolity pestycydów są produktem reakcji chemicznych, gdy pestycyd wchodzi w kontakt z powietrzem, wodą, glebą lub organizmami żywymi.

[4] Zob. decyzja w sprawie 1475/2016/JAS w sprawie postępowania Europejskiej Agencji Leków w procedurze arbitrażowej dotyczącej szczepionek przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV), pkt 22, dostępny pod adresem:

https://www.ombudsman.europa.eu/en/decision/en/84736#_ftnref32 [Link]

[5] Zob. s. 26–27 opinii Komitetu Naukowego.

[6] Zob. s. 46 opinii Komitetu Naukowego.

[7] Rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności, Dz.U. L 31 z 1.2.2002, s. 1–24.

[8] Art. 3 ust. 11 rozporządzenia 178/2002.

[9] Art. 3 ust. 12 rozporządzenia 178/2002.

[10] Wytoczne SANCO/221/2000 rev 10 z dnia 25 lutego 2003 r. (WE, 2003), str. 10, dostępne pod adresem:

https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/plant/docs/pesticides_ppp_app-proc_guide_fate_metabolites-groundwtr.pdf [Link], strona 10.

[11] Panel EFSA ds. Środków Ochrony Roślin i ich pozostałości (PPR); Opinia naukowa w sprawie oceny znaczenia toksycznego metabolizmu pestycydów w ocenie ryzyka dietetycznego. Dziennik EFSA 2012;10(07): 2799. [187 s.] doi:10.2903/j.efsa.2012.2799. Dostępne online: www.efsa.europa.eu/efsajournal [Link]

[12] Komitet Naukowy, Zespół Naukowy i Grupa Robocza.

[13] Polityka EFSA dotycząca niezależności i naukowych procesów decyzyjnych Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności z 2011 r. Dostępne pod adresem:

http://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/efsa_rep/blobserver_assets/independencypolicy.pdf [Link]

[14] Decyzja Dyrektora Wykonawczego w sprawie deklaracji o braku konfliktu interesów z 2014 [Link] r. (obowiązująca od dnia 30 września 2014 r. do dnia 30 czerwca 2018 r., z wyjątkiem jej art. 19 i 20, która pozostaje w mocy do odwołania). Dostępne pod adresem:

https://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/corporate_publications/files/independencerules2014.pdf [Link]

[15] EFSA (Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności), 2018 r. Zasady EFSA dotyczące zarządzania konkurencyjnymi interesami.

[16] Zob. decyzja dyrektora wykonawczego Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności w sprawie zarządzania interesami konkurencyjnymi z dnia 26 października 2017 r. Dostępne pod adresem: <https://www.efsa.europa.eu/en/corporate/pub/independencepolicy17>
[Link]